

Az államjavak eladásának kérdése a Lajthán túl.

Közli Lázár Jakab.

Közelebbi időkben egy igen fontos kérdés merült föl a lajthán-túli közlönyök hasábjain: az államjavak eladásának kérdése Austriában, mely bő vitatkozás tárgyát képezte úgy a bel- mint a külföldi lapokban.

Az e fölött folyt eszmeeserék sokkal több fontossággal bírnak, mintsem hogy azokat mellőzni tudnánk, s mert azok államerdészetünket is igen közéről érintik, kedves kötelességet vélünk teljesíteni, a midőn azok szövegét egybefoglalva, t. olvasóinkkal megismertetjük. —

* * *

Csaknem évtizede már, hogy az államjavak eladásának elve kimondatott, mind a mellett azoknak csakis igen csekély részét sikerült eddig elárusítani, mert a kormány ebéli kísérleteinek nem volt kivánt eredménye.

E kérdés gyakrabban fölmerült s valahányszor az időközben megújult pénzzavarok nagyon is a kormány vállaira nehezültek, ugyan anynyiszor meg lön az államjavak eladása is penditve a nélkül azonban, hogy e kérdést megoldani mindeddig sikerült volna.

Jelenben a bécsi kormány körökben komolyan foglalkoznak e tárggyal s a birodalmi tanács elé terjesztett tervezet közel 44 millió értékű államjavak eladását hozta javaslatba, mely öszvegből az állam erdők és uradalmak 28, a bányák 11,3 egyéb más épületek és iparüzleti vállalatok, pedig 4, 6 milliót tennének, melyek elsejéből Csehország és Galli- cziára körül belől 15, Bukovinára 7, az austriai herczegsége 3, a szal- burgra 2 millió esnek.

F tervezet szerint az eladásnak a szerint kéne megtörténnie, hogy abból 1868—70 folytán, legalább is 25 millió forint kész pénz folyjon be, ide nem értve a kisebb s 10 ezer forint értéket meg nem haladó javak eladásából 1868—69 folytán befolyó fél millió forintot. —

Az államjavak ekénti eladásáról az „augsb. allg. Ztg.“ nem rég „az austriai államerdők és a pénzkrisis“ czíme alatt egy cikkett közölt, mely Austriában nagy figyelmet ébresztett.

E cikkértelme oda megy ki, hogy miként lehetne az austriai birodalomnak 6 millió holdra terjedő erdeit, melyek jelenleg hold és évenként alig jövedelmeznek 1 ftot, oda vinni, hogy azok kevésbé bürokratikus, szabadabb s inkább kereskedelmi irányban mozgó kezelés mellett, legalább is ötszörös jövedelmet hajtsanak, s hogy miként lehetne a jelenlegi üzemszert oda módosítani, hogy ezáltal érettebb erdeink fákészleteiből 100 millió ölet rövid időn értékesíteni lehessen, fölhasználva az abból befolyó 500 millió forintot az államadóságok törlesztésére? — Az Osztrák erdők jövedelemhiányának okait közlő abban véli lelni, hogy a bürokrácia nem bír a jelen kor kereskedelmi szellemével s hogy e kaszt hivei, kiket közlő papíremésztőknek nevez, megeléglük avval, ha millió szám betűit gépezetszerű sor és rendben és minden hiba nélkül beiktatja rovazataiba, azt híven egyszersmind hogy Isten tudja minő nagy dolgot visz véghez az által, ha az eladásra szánt évi famennyiséget az egyes korona országok hivatalos közlönyeiben közhírré teszi, nem gondolván meg, hogy e hivatalos közlönyek mindössze is egy pár száz példányai csaknem kizárólag az államközegek íródáiba s azok irattáiraiba vándorolnak vissza, hol molyokra igen, de favásárlókra legkevésbé sem találunk.

Elismeri ugyan közlő, hogy az austriai államkormányzat az illem érzetétől buzdittatva s a korszellem intését követve, magát az utóbbi kiállításoknál képviseltette, de mi volt az eredmény? — semmi egyéb, mint hogy a világ Austriának erdőgazdaságát látta és mégbámulta, — miről egyébiránt már ugyis évtizedek előtt hallott vagy olvasott, — de anyagi eredményt a kormánynak e lépése sem tudott fölmutatni, mert mig jelenben csaknem minden iparos kénytetve van készítményeivel a világ piaczeit fölkeresni s a külhon iparával versenyt folytatni: addig a 6 millió hold erdő és csaknem ugyanannyi s évenként eladható 30 millió forint értéket képviselő ölfakészletnek birtokosa — az államkormány, a kicsinybeni eladás hasztalan kísérleteivel fölragyni nem akar; a célra, hogy magának külföldi vevőket szerezzen; mit sem tesz: egy egyént sem küld ki, ki a kölföld fő- és révparti városainak piaczeit meglátogatná és vevőit fölkeresné, de sőt még a belföldi nagyobb lapokat sem hasz-

nálja föl arra, hogy általuk a külföldet eladó fakészletéről tudósítsa, hollott hivatalos közlönyeknek föltartására tetemes összegeket vet ki, csak azért, hogy azok egynéhány ájtatos hivatal szolgálatát által olvastassanak.

Továbbá hibául rója fel közlő a testület bölcseinek, hogy semmi nemű tőkebefektetésekkel, melyek az erdők termékeinek könnyebb elárúsíthatását elősegítnék, kibékülni nem tudnak, nem bírván egyszersmind elég önerővel elavult szokásaikkal szakítani s nem lévén képesek azon elfogultságukból kibontakozni: hogy új kísérleteik az erdők ugyis eléggé silány jövedelmét tán méginkább csökkenthetnék. Az új kor minden találmányai, névszerint az erőműtan terén, (időt s erőt megtakarító gépek); a fa tömeges továbbszállításának modern segédeszközei vizen, szárazon, síneken; — nyom nélkül vonultak el fölöttük.

E hiányok orvoslására s a szóban forgó erdők jövedelmének emelésére javaslatba hozza legelőször is az erdők iparüzleti és kereskedelmi kezeletének gyökeres átalakítását. Javaslatba hozza továbbá az anyagok korszerű átalakítását, vasutak alkalmazását, főleg az amerikai modor szerint, sat. kötelességgé téve végre a fahiányban szenvedő külföld vevőinek fölkeresését, mely célra igen előnyösnek tartaná közlő először egy tőzsdélap szerkesztését a kormány részéről, mely egyuttal a magán nagybirtokosok árukész fakészleteinek kihirdetésére is szolgálna és mely a külföld minden tőzsdéinek, kereskedelmi kamráinak sat. ingyen megküldendő lenne; — másodsor pedig ügynökségek föllállítását a fakeskedelemre nézve fontosabb városokban.

Mind a javaslatok támogatására szükségesnek ismeri közlő a legjellegesebb szakegyének közül néhányat kiküldeni a külföldre az állam költségén, azon célból, hogy az ottani piacokat s a külföld szükségleteinek minőségét, pontosan, s minden irányban tanulmányozzák, hogy a szükséges ujjításokat itthon a szerint megtehessék, mi által béna bürokratiánk ereibe új életerőt lehetne önteni nemcsak, de így a külfölddel is a versenyt könnyebben kiállhatnánk; csak hogy e célra gyakorlatilag jártas és tudományosan kimivelt egyének, nem pedig kegyenczek volnának választandók. — Csak így, s csak is e gyökeres reformok útján reményli közlő az erdők eddigi, alig 6 millió forintra rugó jövedelmét 30 millióra e-

melhetni, s csak így reményli azon merev állítást, „hogy terményeinknek nincsen kelendősége“ megdönthetni. — Lássuk most minő elvet állít föl közlő a másik kérdés megoldására nézve, és miként reményli ő, hogy a jelen üzemrendszer megváltoztatása által lehetséges leendő, 500 millió forint értékű famennyiséget rövid idő alatt pénzzé tenni, fölhasználva ez öszveget az államadóságok törlesztésére.

E célra nem ajánlja, sem az erdők egy részének eladását, s nem ajánl semmi bár minő más elvesztegetéseket, hanem radikális mód-dal lép föl, mely állítólag úgy bel, mint külföldi kapacitásaink részéről elismertetett és nem egyéb mint: „erdeink fordattartamának leszállítása.“

Azon elvitázhatlan elvből indulva ki, hogy erdeink nagyrészt 100—120 évre mért fordattartama nem csak az erdők kamatjövedelmét csökkenti, de részint a tőkevagyonat magát is fölemészti, czélszerűnek tartja a fordattartamokat a termőhelyi viszonyok szerint átlag vége 25%-kal alább szállítani, mi által az összes erdőterületnek 25%-ka, az az 1½ millió hold vágható erdő állna rendelkezésünkre, melyet rögtön értékesíteni lehetne a nélkül, hogy általa az erdők tartamossága bár legkevésbé is megzavartatnék.

Ez 1½ millió erdőterületnek rendelkezés alá eső fakészletét egyes számokban kimutatva, azt kerek számban 100 millió öltre teszi, melyet választékokra osztva, különböző szükségletek szerint föl- és átdolgozva, külpiaiczokra szállítva, annak szállítását bizonyos kedvezmények által előmozdítva sat. ölszerűn értékesíteni lehetne, hogy ölenként legalább is 5 ft. tiszta haszon maradna fön, mely ár mellett, az egész készletet 10 év alatt pénze tévé, az állampénztárba 500 millió forint folyna be.

Azon netaláni állítás ellenében, miszerint 10 millió ölfának eladása évenként lehetlen lenne, hivatkozik czikkiró Austria kedvező fekvésére, melynek állam erdei nagyrészt a birodalom határán fektüsznek körül s melyekből számos folyók, vasutak, csatornák vezetnek ki a tengerekig, melyeken a szállítás könnyen eszközölhető lenne, csak hogy Austria nem bír egyénnel, ki az itt tervezetbe hozott javaslatokat gyakorlatilag keresztül vinni képes lehetne, miért is czikkiró e czélra alkalmas egyéni-

ségeket nevez meg, nagyrészt külföldieket, főhiva azokra a kormány figyelmét s elötüntetve egyenként azok érdemeit és kitünő képességét.

E javaslat szerint Austriának államerdei, melyek értéke eddig 5% kamatláb mellett 120 millió forintra tétetett, s melyek ez ár mellett részint már könnyelműn elárusítottak, mentőül szolgálnának a pénzzavarban, s a 10 év alatt befolyó 500, s a jövedelem gyanánt évenként nyerendő 30 millió forint, a kormánynak 10 éven át 80 millió ftojt nyújtana rendelkezése alá évenként, s megmentene egyszersmind az állambukástól, sat. sat. —

E czikk, mint látjuk, oly eszmét pendit meg, és oly irányt követ, mely ámbár első láttatra igen sokat ígér, de gyakorlati kivihetőséggel nem bír, mi nem csak magában de már a czikkirő irmódora s többnemű vádjai végett is, az illető körök rosszalását vonta maga után. Nevezetesen a „Wiener Sonn- und Montags-Zeitung“ f. é. május 11-iki lapjában a főnntebbiekre egy, hihetőleg az államjavak eladásával foglalkozó bizottmány részéről sugalmazott czikket közöl, melynek rövid foglalata a következő :

Örömmel üdvözlőnék Austria állam pénzügyérei e javaslatot és egész készséggel elfogadnák azt, ha kivihető lenne, — de sajnos, hogy nem az, mert alaptalan előzetekre (Praemissen), van fektetve s keresztülvitelére „pénzt“ követel, mely fölött az állampénztár e perczben nem rendelkezhetik.

Téves azon állítás, hogy a birodalom 6 millió hold erdővel bír, mely év- és holdanként 1 ftojt. tehát mindössze 6 millió ftojt. jövedelmezne.

Az austriai birodalom összes államerdeje, a katonai erdőket is ideértve, csakis 4,840.000 holdat tesz. Minthogy azonban a hadügyministerium az egy millió holdra rugó katonai erdőket egész más szempontból kezeli, úgy az állam erdők (kamrai-, korona- és bányá-uradalmi erdők) területe 3,840.000 holdon túl nem rug, mely területből 1,660.000 hold a birodalmi tanács által képviselt, 2,150.000 hold pedig a magyar koronához tartozó országokra esik, melyek átlagos jövedelme hiteles kutforrások után, 54 krajczárnál többet nem tesz év- és holdanként.

A fölhozott javítások ellen nem lehet kifogás, de azok életbeléptetése sok, igen sok időt, és főkép igen sok pénzt követelne, mit az állam sehogyse és legfeljebb magánosok tudnának fődözni, kik a szükségelt tőkét előteremtteni képesek lennének; mert az állam teendői, erdeinek fölvirágoztatása érdekében, nem pénzkiadásokban, hanem sokkal egyébben rejlenek, s azon nézet, hogy az állam maga foglalkozzék a külkereskedelemmel, elismert nemzetgazdászok ítélete szerint, nem áll, s a közvagyonosodás előmozdítására czélul nem szolgálhat, mert az állam bár mily viszonyok közt sem képes kormánygazdaságon (Regierungswirtschaft) kívül, nemzetgazdaságot is folytatni. Egyébiránt legyen az erdők kezelete bárminő, — azok nyersjövédelme a többi termék nemekét túlmutlni még sem leend képes soha, s azon állítás, hogy az államerdők alapos reformok mellett alig 6 (tényleg 2—2½) millió ft. helyett évenként legalább is 30 millió ftot fognának jövédelmezni, mi sem egyéb merész állításnál, — ha mindjárt a javaslatba hozott külföldi ügynökségek életbe lépnének is, s ha mindjárt a külföld piacait még annyira is tanulmányoznák akár legjelesebb erdészeink is. —

A szóban forgó cikk tulajdonképeni észmájére „a fordattartam leszállítására s az abból folyó előnyökre“ átmelve, azt emeli ki ellentétül a „Sonntags-Zeitung“ cikkírója, hogy az állam mindazon erdőkben, melyekben a termelékek elárúsítása lehetséges és az eladás rendezett, a fordattartamot a mennyiben az kereskedelmileg előnyös nem volt, már jóval ezelőtt leszállította, nem lévén e leszállításnak sem haszna sem értelme ott, hol a fakereskedelem kelendőség hiányában úgyis szünetel. Ámbár ha mindjárt mindazon javítások is életbe lépnének, melyeket cikkíró ajánl, s ha sikerülne is a kormánynak az utak, folyók sat. szabályozását tetemes áldozatokkal is keresztül vinni, mi lenne ennek eredménye egyéb mint az, hogy a külföldnek fakészleteinkkel elárasztott piacain, a fának ára s értéke tetemesen alászállna, s a várt eredmény végkép meghiusulna. —

A „Sonntags-Zeitung“ cikkírója megemlíti végre, hogy belföldi erdészeink távolról sem szorultak külföldi erdészek támogatására, s hogy saját magok is képesek lennének szakuk érdekeit fölkarolni, ha az er-

dészeti iparüzlet terén szabadon s szakképtelen osztályfőnökök gyámnokságától menten mozoghatnak, — de minthogy ez egyelőre a „kegyes ohajtások“-hoz tartozik, megvan győződve czikkiró, hogy Austria államerdeői osztandják véleményét mely oda megy ki: hogy ha az erdők kincseit az állam javára kiaknázni komoly szándék lenne, ez csak ugy érhetne czélt, ha a nemzetgazdászati minden tényezői új életet nyerendnek. Értelmiség, pénz és munka kell hogy egyesüljenek e célra. A kormánynak gondoskodnia kell, hogy iparvállalatok lépjenek életbe, melyek a heverő fakészleteket fölemésszék, és azt kell tennie, mit a miveltebb országok (Csehország, Morvaország, Austria) államjavaival tett, az az, el kell az Alpeseken, Bukovinában, Galicziában fekvő és semmi jövedelmet sem hajtó államerdeit adni, — és hogy ezt az állampénztár s a nemzetjólét érdekében tenni is fogja, — arról kezeskedik a birodalmi tanácsot átlengő nemzetgazdászati józan szellem, mely magát ilyszerű phrasisok s hiú tervek által, mint a minöket az A. A. Ztg. előnkbe tálal, félrevezettetni nem engedendi soha.

Ugyancsak az első czikk ellen az „Augsb. A. Ztg.“ is hozott egy czikket később, mely állítólag a bécsi pénzügyministerium egyik igen nevezetes személyiségének tollából folyt volna s többnemű helyreigazításokat tartalmaz.

E czikk írója legelőször is a 6 millió hold erdőt igen nagyak nyilvánítja, megemlítve egyszersmind, hogy Magyarország s mellékteremtányainak erdeiről itt szó sem lehet.

A Lajthán túli részek összes erdeje, czikkiró adatai szerint 900,000 hold kamrai, 1,200,000 h. bányauradalmi, és 370,000 h. alapítványi erdőterületet teszen, melyekből minthogy utóbbiak eladathatlanok, a bányakerdők pedig saját rendeltetésükkel birnak, az ezek után fönmaradó rész csekély jelentőséggel bir; egyebiránt a Karpátok s Alpések erdeinek hozama sem olyan, hogy Szász- vagy Bajorország erdeivel egy színvonalon állhatna, s fekvésük is olyan, mely a szállítást nagyon nehezíti.

Utazó ügynökök mit sem eredményeznének, minthogy a vevők sa-

ját maguk akarnák az elárusítandó fakészleteket látni. Raktáraink pedig idegen révpartokon nagy károkat szenvedhetnének.

Magánbirtokosnak könnyebben módjában áll ügynökeit kellő utasításokkal ellátni, mint az államkormányzatnak, s mit utóbbi tehetne az legfeljebb abból állhatna: ha államerdszeinek egy nehányát külföldre küldené a külföld szükségleteinek tanulmányozása végett.

A javaslatba hozott szállítási eszközökre nézve megjegyzi czikkiró, hogy azokkal belföldi erdeink bőven el vannak látva, további fejlesztésük pedig tetemes tőkét kívánna.

A fordattartam leszállításának elve nem megvetendő, de általános elvül elnem fogadható. Az ez által kilátásba helyezett 5 ft. ölenként fölötté sok, minthogy Austriának oly erdei is vannak, melyekben egy öl fának az ára alig 50 kr. a piacok túlárasztása pedig a fának még inkább lenyomná árát.

Külföldi erdészetre egyelőre nincs szükség, mert Cseh- és Morvaország kitűnő erdészekkel bir.

Oly tárgyak eladása, melyek jövedelme csekély, igen helyeselhető, de Csehországnak erdeit, melyek jövedelmezők, Galiczia erdeivel összehasonlítani, hibás és egy fölfogás.

Közölvén a mondottakban röviden mind azt mit az államjavak eladására vonatkozólag a journalistika terén találunk lássuk most, minő értelemben nyilatkozott e tárgyban a birodalmi tanács albizottmánya, a birodalmi tanácshoz beadott jelentésében.

Ez elismeri, hogy az eddigelé létesített államjavak eladásánál, az állam érdeke nem volt mindig kellőleg megóva, és pedig azon egyszerű okból, mert hiányzott a vezérelv, mely ez eljárásnál zsinormértékül szolgálhatott volna.

A bécsi finanszministernek, a birodalmi tanács 83-dik ülésében adott magyarázatát, miszerint a nemzetgazdaszatnak érdekében fekszik, mindazon javakat, melyek jövedelme csekély — legyenek azok erdők vagy bányák — eladni, az 1862-iki budgetbizottmány azon megjegyzéssel czáfolta meg, hogy az államjavak nagyobb része az eladásra már

azon okból sem lehet alkalmas, mert nehéz lenne azok számára vevőket találni nemcsak, de ellenkezőleg az állam kötelezve van, a nagy kiterjedésű és semmit sem jövedelmező havasi erdőket a jövő nemzedék számára föntartani.

A budgetbizottmány e nézetét az albizottmány is osztja, és pedig a következő elvből.

Az erdők befolyása az országok légi viszonyaira oly horderejű, s anyira elismert tény, hogy arról csak tovább szólni is fölösleges. A havasi erdők fontosságának eszméje, mély gyökeret vert a népeknél s Frankhonnak súlyosan kellett lakolnia havasi erdeinek kiirtásáért.

A szóban forgó erdőknek nagy része, oly helyiségi viszonyok közt fekszik, hogy annak jövedelme éppen semmi, de sőt az e célra végbevitt becslések nyomán, azok összes értéke sem több, mint pár krajczár holdanként, mert azok termelékeinek kihozhatlansága, s az alkalomhiány azokat értékesíthetni, megszünteti az erdők értékét is végképen, végre pedig tekintetbe kell venni ezen erdők rendeltetését is, hivatva lévén azok, a bányászat szükségleteit is fődözni, mely kifejlesztett elvből kiindulva, az albizottmány az államjavak eladásának kérdésére nézve, a következőket vélte alapelvül kitűzni hogy:

1) Mindazon államerdők, melyek az országok légi viszonyaira s termékenységére döntő befolyást gyakorolnak, az állam birtokában megmaradjanak.

2) Hogy oly államerdők, melyek a bányászat szükségleteinek fődözésére szolgálnak s

3) Oly erdők, melyek értéke nem sokat ígérő s melyek föntartása a jövő nemzedékre nézve fontossággal bír, el ne adattathassanak.

Éz alapelvek után, az eladásra szánt államjavak lajstromzatából az albizottmány mindazokat kihagyandóknak vélte, melyek eladása az állam érdekeibe ütközik, ajánlva a kormánynak egyszersmind, hogy a hátramaradt 32 millió értékű államjavakra nézve, minél kedvezőbb alkut iparkodjék létre hozni, a mely értelemben módosított törvény javaslat a követek házától el is lön fogadva; s ez volt az államjavak eladása ügyének állása 1868 május havának utolsó napjaiban.

Az austriai birodalmi erdészegylet közlönye, a szóban forgó ügynek bővebb elemzésébe bocsátkozva, 1868 július havi füzetében úgy a kormány előterjesztését, mint az albizottmány javaslatát szoros bírálat alá veszi, mely cikket e lapok t. olvasóival kissé bővebben megismertetni annál érdekesebbnek tartom, minthogy az egyik kitűnő szakértársunk tollából folyt, ki szükségesnek tartotta e fontos ügy fölött szak-tani szempontból is megtenni észrevételeit.

Kissé terjedelmes cikkének főbb vonásai a következők:

Bánat s elkeseredés fogja el szaktársaink keblét azon vita fölött, mely az államjavak eladása fölött jelenleg foly, — jelenleg, midőn a discus-sió tere úgy a journalistika, mint képviselőtünk számára nyitva áll.

Minő apathia és fölületesség; minő szaktani járatlanság s nemzet-gazdászati ismerethiány merül föl, nemcsak a távolabbi körökben, de sőt azok közt is, kik mint népgazdászok, törvényhozók s államjavak ke-zelői hivatva volnának a fölmerült kérdésre nézve megtenni alapos s részrehajlatlan észrevételeiket.

Vessünk például legelőször is egy pillanatot a k ó r m á n y el-ö-ter-jesztésére, melyet itt valódi meztelenségében adtunk.

Az államjavak értéke még egyszer oly magasra van abban becsül-ve, mint a minő az voltaképpen. E becslésnek egyrésztől az államjavak 1862—66 évekből meritett átlagos tisztajövedelmének tőkésítése szolgál alapul az 5 százalékos kamatláb szerint, másrésztől pedig ugyanazon javak hihetőleges tisztajövedelme hasonló tőkésítés mellett, s a kormány utóbbiakat fogadta el kiindulási pontul, kitűzve azokat egyszersmind az államjavak eladási árul.

Ha e tételek igazak, akkor az állam mindazon javakból, melyeket eladásra szánt, 3% tisztajövedelmet húzott, s ha a kormány azon szem-pontból indul ki, hogy a vevőnek sikerülend e jövedelmet rögtön még-egyszer oly magasra rugtatni, akkor saját tehetlenségét vallotta be, mert a kormánynak ép úgy tehetségében állott az államjavak jövedelmének megkettőztetésére szolgáló módokat fölhasználni, mint bár melyik ma-gánosnak.

Nem akarjuk vizsgálni, hogy a kormánynak e tehetlensége valóban

meg volt és minő mértékben, hibásnak tartjuk minden esetre, azt hogy a kormány előterjesztése végkép elfeledte azon utakat megjelölni, melyek a kilátásba helyezett kettős jövedelemnek előidézésére alkalmasak lennének, mert ez az eladás sikerét bizalomkeltés által mindenestre csak előmozdította volna, s tán ennek tulajdonítható, hogy a „jogosult közvélemény“ a kormány előterjesztését oly kevés részvétellel fogadta.

Frankhon legkevésbé sem azon ország, melytől Ausztria uradalmi s erdészeti tanulmányait kölcsönözhetné, mégis a midőn az ottani kormány közelebbről az államerdők egy részének eladását szőnyegre hozta, egy egész özöne támadt a hirlapi cikkeknek és röpiratoknak ellene, melyek legjelesebb nemzetgazdászok s szakértő erdőszöktől közzé téve, oly érelyes hangon szóltak, hogy a merész cesarismus is meghajolt előttök s tervét rögtön elejté.

Nálunk (Ausztriában) hol az államjavak eladásának ügye sokkal fontosabb, mi az, mit a szakképzett értelmiség s különben igen bőbeszédű napi literatúránk e tárgyban fölmutattak? — mindössze is a három, vagyis inkább a két föntebbi czikk, s valjon szaktársaink e halgatagsága nem fog e tanulságul fölhasználtatni majd azok részéről, kik azt állítják, hogy Ausztriának erdészei külhoni erdészek támogatása nélkül kívánt eredményt fölmutatni nem képesek.

Valóban igazuk lehet; mert kitünő erdészeink, igen jeles iparosaink s igen éleselmjű juristáink lehetnek ugyan, de oly emberek, kik Austria államjavainak gazdaságát virágzásba hozni képesek lennének, az az valódi nemzetgazdászaink, valjuk be őszintén, nincsenek, s ez állításunk igazolásául ott áll az albizottmány jelentése, mely daczára azon édeskevésnek mit fölmutatni képes, ellenmondásokban mégis oly dús.

Az eltérő vélemények csakis azon egyben értenek egyet, hogy az államjavak eddigi kezeletének eredménye nem felelt meg a várakozásnak s hogy azon javítani kell, javítani lehet, s ép ez utóbbira van az államjavoknak kilátásba helyezett s jelenlegi jövedelmüket oly annyira túlhaladó ára is fektetve. — E ponton, ez egyen túl, már megszakadnak a vélemények. —

A kormány valamint belföldi napi sajtónk s a mint látszik a követelek házában majoritása is, azon véleményben vannak, hogy az államjavarok jövedelme államkezelet mellett gyarapodni nem fog soha, mi, ha úgy van, csakugyan túlsúlylál bír az államjavarok eladására nézve.

Az államkezelet fogalmával olyasmit látszanak mindig öszveköttetésbe hozni, a mi annak szempontjától eltér, s a cselekedethiányt, elmekorlátoltságot, érthetlenséget, oly tulajdonoknak tekintik, melyeket attól elkülöníteni nem lehet, — mig ellenkezőleg a magángazdaságot mindig azon fényben tüntetik elő, melyben azt az értelmes és szakképzett magánbirtokos, ki gazdaságának élén áll, föntartani képes.

Ámbár nem tartozunk a kormány jelenlegi gazdálkodásának pártolóihoz, de még sem tehetjük azt, hogy e nézetet igenis fölületesnek ne nevezzük. Az államkezelet valamennyi hiányai közül, egyet kivéve, egy sem képezi annak elvitázhatlan attributumát, valamint a privátgazdaság föntemlitett előnyei sem tartoznak föltétlenül annak általános eredményeihez.

Tagadhatlan ugyan, hogy nagyon sok nehézségekkel járna s évtizedekre terjedő erőltetésbe kerülne, a jelenlegi államerdészetet azon pontra emelni, melyen elvileg állani képes lenne; de ép ugyanannyi időbe kerülne magán erdőgazdaságunk emelése is, hogy azon eszményképnek megfelelőhessen, mely a magán kezelet imádóinak szeméi előtt lebeg.

A mi az utóbbit illeti, elismerjük ugyan, hogy az oly gazdaság, melynek közvetlen vezetője a birtokos maga, azon egészen soha ki nem pótolható előnnyel bír, hogy itt az erdőkezelő érdeke a birtokos érdekekkel öszvevág; a minő mértékben azonban a magánbirtok terjedelme nő s az erdőbirtokos kevésbé képes azt egymagára kellőleg áttekinteni — ép azon mértékben csökken annak túlsúlya s előnye is, s megszűnik az állam és magán kezelet közt fönforgó elvi különbség is nemcsak, de sőt azon előnyt is, melylyel a saját kezelet, a hivatalnokok által folytatott kezelettel szemben csálhatlanul bír, ellensúlyozni lehet az által is, ha a hivatalnokokat a jövedelem bizonyos százalékában részeltetjük, öszvegyeztetvén így azok érdekeit az állam érdekeivel.

Ez állításainak igazolására példát hoz föl cikkiró, s kiemelve az

úgynevezett „Wienerwald“-ban az utolsó évtizedek alatt folytatott kezeletnek úgy előnyeit mint hiányait, utóbbiakat a nagyobb magán erdőgazdaságoknál is föllelni állítja. Pálczát tör továbbá czikkiró az albizottmány azon állítása fölött, melyet a jövedelmező erdők eladása ellen tiltakozva, például fölhozza, hogy a Wienerwald eladásához, tekintve annak fontosságát alsó Austria főleg pedig Bécsre nézve, mindenbizonyal senki sem adná beleegyzését s megczáfolva tények elősorolása által a két utóbbi állítást, éppen ellenkezőleg a Wienerwaldot mint jövedelmező, tehát annál értékesb erdőtestet ajánlja eladás végett, elvül tüzvén ki a jövedelmezőbb erdők eladását s ellentmondva azon eszmének, miszerint a nemjövedelmező erdők eladása az államra nézve előnyös lenne, mert névszerint az annyira hitevesztett galicziai erdők jövedelme sem a kezelet hiányain, hanem a mesterségesen előidézett külkereskedelem nehézségein török meg, melyeket elhárítani csak a kormánynak állhat hatalmában, eltérve a fának szállításától Oroszország vizein, kikerülve annak vámhivatalait s áttéve szállítmányait Poroszország kedvezménykészsutaira, melyeknek eddig is csak belföldi vasutaink tulzott szállítási ára állott utjában. —

Az államjavakat érdeklő eddigi eszmeeséréknek még egy árnyoldatlát emeli ki czikkiró további észleleteiben, rosszalva a vélemények általánosságát, holott csaknem minden államjóság különleges s egymástól néha igen nagyban eltérő viszonyokkal bír, s ez állítása támogatásúl például hozza föl a Pressler tanár által pártolt finansziális fordát, mely mindenütt ott, hol az erdők eddig magas forda mellett kezeltettek s melyek termelékeinek elárúsítása lehetséges helyén lehet, míg annak értelme ott, hol még csak az évi gyarapodás mennyiségét sem vagyunk képesek eladni, végkép megszűnik.

Azon nézethez hűn, hogy csak az birhat joggal rosszaló véleményét kifejezni, ki egyszersmind jobbat ajánlani képes; szükségesnek tartja czikkiró mind azt, mit utóbbi értelemben jónak és elérhetőnek talál, a következő pontozatokba foglalva javaslatba hozni:

1) Minthogy nagyobb uradalmaknál még a jelesb gazdaságok is körülbelöl 3—5% túl ritkán kamatoznak többet, czélszerűbb azokat in-

kább végkép eladni, mint pedig 8—10% kölcsönökkel terhelni. Ez elvből kiindulva az államjavak eladása méltán helyén lenne, de csakis a következő föltételek alatt.

2) Ha az eladás czélszerűn történhetik meg; az eladás czélszerű pedig akkor, ha az abból bejött összeg azon haszonnak, melyet egy ügyes vevő a megvásárolt jószágból húzni képes megfelelő, vagy ha legalább is azon jövedelemmel egyesíthető össze, melyet abból az állam, czélszerűbb s finánczialag rendezettebb gazdaság mellett vonni képes lenne.

3) Hasonló eladások rendesen igen nehezek, mert egyrésztől a ki jól gazdálkodni nem képes, mint például kormányunk, az eladni sem tud; — s mert másrésztől közönségünk nem bir elegendő és annyi kedvvel és hajlammal a jószágvásárlásra, hogy eladásra szánt államjavainkat gyorsan s kellő eredménnyel eladni lehessen, a miből következtetve, hogy az államjavak czélszerű eladása biztos eredményre számíthatson, hosszabb s huzamosb időre van szükségünk, mint a mennyi az előttünk fekvő törvény javaslatban e célra kitzúve van.

4) Ne zavartassuk magunkat szándékolt eladásainknál azon félelemmel, hogy erdeink a magánosok kezében pusztulásra juthatnának, vagy hogy az országok jóléte s termékenysége ez által veszélyeztetve lenne, mert e részben az államkezelet sem nyújt több garantiat, s mert illetén kihágásoknak az erdőtörvény úgy is gátot vet.

5) Ne tekintsük azon erdeinket, melyeket bányászatunk használ, ezektől elválaszthatlanoknak, hanem mindössze is csak annyiban legyünk a bányászatra tekintettel, hogy annak meghagyjuk az előjogot a vásárlásra, mert valamint helytelen lenne az erdőt a bányászattól függővé tenni, ép úgy helytelen lenne viszont a bányászatot is oda erőszakolni, hogy szükségleteit csakis egy és ugyanazon erdőtől fűdözze.

6) Adassanak el legelőször is azon erdők, melyek gazdasági kifejlesztése tetemes tökebefektetésekkel lenne összekötve.

7) Azon erdőkre nézve, melyek eladása nem sikerülne, szakítsunk az eddigi meddő kezeleti rendszerrel végképpen s törekedjünk eljárásunkat elfogulatlanabb gazdálkodás elveire fektetni.

8) Kövessük a kezelet folyama alatt a földeladások legjövedelmezőbb eladási rendszerét — a tagosítást és a részletes vagyis kicsinybeni eladást — egész határozottan.

Legelőbb is legyünk tekintettel az elszigetelt erdőrészekre, a szélek külön álló erdőteteire, s az erdészetiileg jelentőséggel nem bíró tárgyakra, melyek elhanyagolt tagosítása, nemcsak a jövedelmet szaporítaná, hanem a kezeletet is egyszerűsitené és jóval olcsóbbá tenné. Adassanak el a tagosított pagonyok ha lehet mindenütt ott egyenként és elkülönítve is, hol a tömeges eladás, a fának tovább szállíthatását több völgyen át nem föltételezi.

9) Változtatassanak át mindazon erdőrészek gazdasági földekké, melyek e célra alkalmasak és mint ilyenek vevőkre találnak, előre bocsátva azok előleges tagosítását.

10) Változtatassanak a csaknem mindenütt föltalálható fatöke fölöslegék pénzé át; alkalmaztassék a hol csak lehetséges a finanszialis forda, és ne riadjunk vissza túlvágásokat is tenni ott, hol azok többet jövedelmeznek mint a mennyibe kerülnek.

11) A mondottakban adva lévén mindazon lényegesebb pontok, melyek az államjavarok eladásánál és azok jövedelmének emelésénél a dministratio irányban s általánosan szemelött tartandók, — hátra van még megjegyezni azt is, hogy azok részletes elemzésébe bocsátkozni s azokat más mint általános szempontból tárgyalni azon okból nem lehet, mivel az egyes uradalmak viszonyai egymástól annyira eltérnek, hogy arról, mi azokra nézve egyenként czélszerűnek találtatnék, csak esetről esetre lehetne bővebben szólni;

12. Az államjavarok emelésére szolgáló intézkedések s a kezeletnek ugynevezett administratív elvei, túl esnek az általános discussio határain s közelebről inkább csak a vezénylő s a közvetlen kezeleti személyzet ügyességétől s érett fölfogásától függnek.

13. Egyébiránt legkevésbé se ringassuk magunkat azon kecsegtető reményben, hogy az államjavarok eladását, a nemzetgazdaság rendkívüli fölvirágzása fogja rögtön követni.

Erdészetiünk lényé és erdeinknek nemzetgazdasági fontossága, Aus-

triában sokkal ismeretlenebb s erdészeink műveltsége az ipar és gazdaság terén, még sokkal csekélyebb, mintsem hogy ily gyors fölvirágzásra számolni lehetne, s honi erdészetünk oly hosszú elhanyagolása e teren is keserűn fogja magát megboszulni. Uradalmi gazdaszaink hiányos adminisztratív képessége, kevés példáját mutatja föl a jeles uradalmi igazgatóknak s azon járatlanság a nemzetgazdaszat terén, mely a határozó körökben otthonos, lehetlenné teszi az alkalmas egyének fölismérését és alkalmazását. —

Záradékol legyen megemlítve, hogy azon állítás ellenében, miszerint az „Augsb. allg. Ztg.“-ban megjelent czáfólok czikk a bécsi pénzügy ministerium egyik nevezetes személyiségének tollából folyt volna, ministerialis tanácsos Feistmantel Rezső a birodalmi erdészegylet közlönyének augusztus havi füzetében óvast tesz, kiemelve egész határozottan, hogy személye a szóban forgó czikkkel nemcsak semmi összeköttetésben nincsen, de az államjavak ügyében sem ő, sem pedig az államjavak osztályának bár melyik hivatalnoka is, befolyást nem gyakorolt s a mellett érdekelve nincsen. —

E nyilatkozatában tiltakozik egyszersmind nevezett minist. tanácsos úr azon vád ellen is, mely az államjavak hiányos kezeletét illetőleg a kormány ellen emeltetett, mert mind e hiányokért legalább is a föntnevezett osztályt (Departement) kizárólag felelőssé tenni teljességgel nem lehet.

Ausztráliai vadászat.

Vadász társaink allig ha hallottak kanguruh (ugrány) vadászatról. Nem lesz talán érdektelen annak közlése, a mint ezt egy délausztráliai utazó levelében olvastuk.

Már nap felkölte előtt indult ki a több száz személyből álló vadász társaság, a mely nagy részt bennszülluott feketékből állott és valami 10 angol mértföldnyi hosszú félhold alaku vonalban kezdé meg a hajtást az erdőből ki a mezők és a tenger part felé. Ezerekre menő kanguru^t vertek fel: az európaik puskákkal lödözték, a bennszülluottak pedig vadász